

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 386/2020-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) o prijatej ústavnej sťažnosti [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou Legium s. r. o., Bukurešťská 3, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Adrian Šándorčín, vo veci namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 32/2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu, sťažnostná argumentácia a rekapitulácia vyjadrení účastníkov konania

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal 25. augusta 2020 na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Neprimerané predlžovanie skutkovo jednoduchého konania zbytočnou nečinnosťou pri vyrubovaní súdneho poplatku považuje za nemysliteľné a nechce ani pomyslieť na to, koľko bude trvať samotný spor do rozhodnutia okresného súdu, prípadne odvolacieho súdu, a preto si uplatňuje primerané finančné zadost'učinenie za porušenie označeného práva vo výške 10 000 €.

4. Na základe uvedených skutočností s'ťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyniesol nález, že okresný súd v napadnutom konaní porušil s'ťažovateľovo základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Navrhol prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Ďalej navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 €, ktoré mu je povinný vyplatiť okresný súd. Napokon žiadal uložiť okresnému súdu povinnosť uhradiť s'ťažovateľovi trovy konania.

5. Po prijatí ústavnej s'ťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k ústavnej s'ťažnosti a oznámenie, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 879/2020 z 18. septembra 2020 oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní veci. Predseda súdu v správnom denníku evidoval s'ťažnosť s'ťažovateľa pod sp. zn. 1 SprV 314/2020, ktorú vybavil upovedomením z 27. apríla 2020 ako dôvodnú vo vzťahu k obdobiu od 22. augusta 2019 do 8. marca 2020, s'ťažovateľovi sa ospravedlnil za spôsobené priet'ahy a vec zaradil medzi sledované veci s kontrolou úkonov v spise každé tri mesiace. K obsahu ústavnej s'ťažnosti uviedol, že okresný súd nekonal plynule v súvislosti s rozhodnutím o s'ťažnosti proti uzneseniu z 12. júla 2019, ktorým nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, v období uvedenom v predchádzajúcej vete. Inak vo veci koná okresný súd bez zbytočných priet'ahov. S'ťažovateľom požadovanú výšku finančného zadost'učinenia považuje za neprimeranú a poukazuje na rozhodovacia činnosť ústavného súdu, podľa ktorej primerané zadost'učinenie za jeden rok priet'ahov nezvykne presahovať 500 €. Žiadal prihliadnúť na priebežné konanie okresného súdu s výnimkou už uvedeného obdobia.

5.1 K svojmu vyjadreniu predseda súdu priložil vyjadrenie zákonnej sudkyne Mgr. Miroslavy Saxovej z 10. septembra 2020, ktorej bola vec pridelená 10. februára 2020. Tá sa nevyjadrila k namietanej nečinnosti súdu do 10. februára 2020. V nasledujúcom období podľa nej okresný súd postupuje plynulo napriek dlhodobej neúmernej zaťažnosti súdneho oddelenia, režimovým opatreniam na účely ochrany verejného zdravia pred šírením vírusu COVID-19 a napriek neprideleniu vyššieho súdneho úradníka v období jún – august 2020, o čom svedčí obsah spisu.

6. Podaním z 25. septembra 2020 vyzval ústavný súd právneho zástupcu sťažovateľa na repliku k vyjadreniu okresného súdu. Právny zástupca sťažovateľa vo vyjadrení z 5. októbra 2020 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednania. K vyjadreniu predsedu okresného súdu o tom, že okresný súd priebežne koná uviedol doslovné znenie vyjadrenia sťažovateľa, že ho považuje za obyčajný alibizmus. Za neprípustné považoval takmer 2 roky trvajúce rozhodovanie len o výške súdneho poplatku, od ktorého mal byť v skutočnosti úplne oslobodený. Sťažovateľ preto položil otázku, koľko bude trvať samotné konanie a či sa dožije jeho konca. Tvrdenie okresného súdu o primeranosti kompenzácie náhradou vo výške 500 eur považoval za vrchol cynizmu. Podľa jeho názoru by táto náhrada mala byť minimálne vo výške 20 000 €, z čoho si uplatnil len polovicu, ktorej priznanie očakáva. Napokon uvádza, ako ho štát cez svoju spoločnosť Železnice Slovenskej republiky v dôsledku bezdôvodného obohacovania sa za 21 rokov okradol o viac ako pol milióna eur, ktorých sa sťažovateľ domáha aspoň sčasti pred súdmi rozhodujúcimi jeho spory arbitrárne. Vyjadril nespokojnosť s vyrubovaním mu poplatkovej povinnosti, ako aj s neoslobodením ho od súdneho poplatku v celom rozsahu.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. upustil v tejto veci od ústneho pojednania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv uvedených v bode 1.

II.

Relevantná právna úprava a východiská ústavného súdu

8.1 Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

8.2 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

8.3 Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8.4 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8.5 Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a zákonného sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu je premietnutá do zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení

neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V čl. 17 základných princípov CSP je upravená zásada hospodárnosti a rýchlosti konania (Súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb). Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

11. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v spore vedenom pod sp. zn. 23 C 32/2018 došlo, resp. dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takto bol predmet konania vymedzený uznesením o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

13.1 Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ide v napadnutom konaní o občianskoprávne konanie, sťažovateľ sa domáha vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 286 850 € s príslušenstvom za roky 2008 – 2018, pretože nemôže užívať pozemok, ktorého je vlastníkom. Z hľadiska predmetu sporu ide o štandardnú občianskoprávnu vec, ktorá nie je právne zložitá. Z informácií dostupných ústavnému súdu nie je v nej prítomný

výnimočný prvok skutkovej alebo právnej zložitosti, ktorý by presahoval bežný rámec prípadov s obdobným predmetom (žiadny z účastníkov to vo svojich prednesoch ani nenaznačil). Prípadná zložitosť sa nemohla zatiaľ v spore ani prejavíť, keďže zatiaľ bolo rozhodované len o oslobodení od poplatkovej povinnosti, nedošlo k prednesu žaloby na pojednávaní a vec je v štádiu doručovania žaloby, resp. vyjadrení k žalobe.

13.2 Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prietahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Sťažovateľ opísal svoj pocit krivdy z minulosti v dôsledku nemožnosti užívania pozemku, ktorý je predmetom sporu. Subjektívne pociťovanie krivdy sťažovateľa, akokoľvek je oprávnené, však hneď neznamená, že ide o konanie, ku ktorému je potrebné pristupovať s osobitnou pozornosťou. Vec nesúvisí s vážnym ohrozením života, slobody, zdravia a živobytia občana, nejde ani o vec starostlivosti súdu o maloletých.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadne významné prispenie správania sťažovateľa k dĺžke trvania konania na všeobecnom súde. Sťažovateľovi možno vytknúť, že prv nereagoval na výzvu okresného súdu na dokladovanie svojich pomerov z februára 2019, trvajúc na svojej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov bez priloženia dokladov. Až spolu so sťažnosťou proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov predložil aj súdom požadované vyhlásenie o svojich pomeroch.

14.1 Sťažovateľ riadne uplatňoval svoje práva, podal žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov a následne aj sťažnosť proti vydanému uzneseniu. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť za predĺženie konania oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). V súlade s touto judikatúrou preto ústavný súd dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľom uplatnenom procesnom práve (na oslobodenie od súdnych poplatkov) nepovažoval za prietahy v konaní okresného súdu, pretože účastníci konania musia strpieť predĺženie konania, ktoré je sprievodným znakom využitia ich procesných práv.

15. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania. Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním napadnutého konania upriamuje pozornosť na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj neefektívna (nesústredená) činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 380/08, I. ÚS 7/2011). Ústavný súd vychádzal z nasledujúceho prehľadu úkonov zistených zo zapožičaného súdneho spisu:

- 31. októbra 2018 – doručenie žaloby;
- 14. novembra 2018 – referát na vyzvanie sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku;
- 31. decembra 2018 – žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov;
- 3. januára 2019 – doplnenie žiadosti;
- 4. februára 2019 – výzva súdu na predloženie dokladov a vyplneného tlačiva;
- 12. apríla 2019 – vyjadrenie sťažovateľa;
- 12. júla 2019 – uznesenie o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku;
- 21. augusta 2019 – sťažnosť sťažovateľa, predloženie dokladov a tlačiva;
- 23. augusta 2019 – referát na predloženie sťažnosti sudcovi;
- 10. februára 2020 – zmena zákonného sudcu;
- 9. marca 2020 – výzva sťažovateľovi na oznámenie prípadnej zmeny pomerov, referát na pripojenie spisu;
- 3. apríla 2020 – vyjadrenie sťažovateľa;
- 11. mája 2020 – uznesenie sudkyne o zmene uznesenia z 12. júla 2019 a o priznaní čiastočného oslobodenia od súdnych poplatkov, právoplatné 5. júna 2020;
- 14. mája 2020 – výzva na zaplatenie súdneho poplatku;
- 15. júna 2020 – zaplatenie súdneho poplatku;
- 4. septembra 2020 – výzva (formou uznesenia) protistrane na vyjadrenie k žalobe.

15.1 Z prehľadu úkonov vyplývajú viaceré kratšie obdobia nečinnosti, resp. väčšie časové odstupy medzi jednotlivými úkonmi súdu. Prvé obdobie nečinnosti trvajúce

3 mesiace bolo v apríli až júli 2019. Druhé, ktoré aj predseda súdu označil za obdobie nečinnosti, trvalo od augusta 2019 (po doručení sťažnosti proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia) až do výzvy sťažovateľa novou sudkyňou z marca 2020 v trvaní 6 mesiacov. Napokon sa vyskytlo krátke obdobie nečinnosti súdu po výzve sťažovateľovi na zaplatenie súdneho poplatku (14. mája 2020) a jeho zaplatení (15. júna 2020) do 4. septembra 2020.

15.2 Okresný súd inak konal priebežne, bez období úplnej nečinnosti alebo nesústredenej činnosti. Otázkou pre ústavný súd preto zostalo, či doterajšie obdobia nečinnosti odôvodňujú vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa. Celková dĺžka konania bola v čase podania ústavnej sťažnosti vyše 1 roka a 8 mesiacov. Neuskutočnilo sa žiadne pojednávanie a žaloba bola doručovaná žalovanému na vyjadrenie v septembri 2020.

16. Ústavný súd už vo svojich skorších rozhodnutiach vyslovil názor, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01). Nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, I. ÚS 66/02). Pojem zbytočné prietahy obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). Oneskorenie v niektorej fáze konania môže byť tolerované, ak celková dĺžka konania nemôže byť považovaná za neúmernú (rozsudok ESĽP vo veci Pretto a iní proti Taliansku z 8. 12. 1983, sťažnosť č. 7984/77, bod 37).

17. Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu poukazuje na to, že doterajšia celková dĺžka konania nie je sama osebe dôvodom na vyslovenie, že došlo vo veci k zbytočným prietahom. Okresný súd po podaní žaloby vykonával úkony, vyrubil súdny poplatok a po podaní žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov zabezpečoval podklady pre rozhodnutie. Pred vydaním rozhodnutia bol však prvýkrát nečinný v trvaní 3 mesiacov. Po vydaní rozhodnutia o nepriznaní oslobodenia a po podaní sťažnosti proti nemu

sťažovateľom sa okresný súd dopustil druhého obdobia nečinnosti. Nová zákonná sudkyňa ďalej konala priebežne, rozhodla o sťažovateľovej sťažnosti po uistení sa, že rozhoduje na základe údajov o aktuálnych pomeroch sťažovateľa. Následne pristúpila k vyrubeniu súdneho poplatku a k doručovaniu žaloby.

18. Hoci opísaným obdobiam nečinnosti sa dalo a malo predísť, nešlo o také zdržania v konaní, ktoré by umožnili vyvodenie záveru, že by celková dĺžka konania bola z pohľadu ochrany ústavných práv neprimeraná. Dovoľená hranica nebola zatiaľ prekročená. Zistené ojedinelé prieťahy v napadnutom konaní okresného súdu nedosahujú s poukazom na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa, na správanie sťažovateľa a na postup súdu takú ústavnoprávne relevantnú intenzitu, ktorá by ústavnému súdu umožňovala dospieť k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prípadne práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Z uvedených dôvodov ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavný súd nevyhovел (výrok nálezu).

20. Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že ak by okresný súd v ďalšom období v napadnutom konaní nepostupoval plynulo, resp. efektívne, sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby sa opätovne obrátil na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou, ktorou bude namietat' porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu